

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 5. С. 250–252.

7. Наставний І. Нормативно-правове регулювання відносин у сфері професійного спорту в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 46–51.

8. Круглов В. В. Проблемы и перспективы кодификации спортивного законодательства России. *Право. Журнал Высшей школы экономики*. 2017. № 4. С. 165–176.

9. Сидоренко Д. Спортивне право: бути чи не бути в переліку юридичних дисциплін. *Юридична газета online*. 2019. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/events/sportivne-pravo-but-i-chi-ne-but-i-v-pereliku-yuridichnih-disciplin.html>.

10. Юрлов С. А. Развитие правовой науки в части исследования вопросов, связанных с нормативным регулированием спорта. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Право*. 2018. № 4. С. 620–639.

МЕДИЧНА ПОСЛУГА ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Колеснікова М. В.

*к. ю. н., доцент, старший викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Сіваєва М. В.

*Магістрантка кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Реформування вітчизняного медичного законодавства супроводжуються частою появою низки дискусійних позицій, що, вочевидь, помітно ускладнює процес організації здійснення медичного обслуговування населення. В складних умовах сьогодення, викликаних низкою внутрішніх і зовнішніх різнопланових та, нерідко, непередбачуваних негативних факторів для медичної сфери намічається тенденція до зниження якості організації надання медичних послуг у рамках медичного обслуговування населення. Не в останню чергу це обумовлюється недосконалим всебічним правовим врегулюванням процедури її надання (обмежений спектр прав пацієнта, відсутність чітко регламентованого порядку здійснення останньої за деякими видами, юридична обізнаність її учасників тощо). Вказане зумовлює потребу її характеристики з метою з'ясування особливостей останньої, як невід'ємної складової сучасного медичного обслуговування.

Традиційно для будь-якої теоретичної одиниці слід, у першу чергу, визначити її поняття. Доцільно відмітити, що у нормах чинного відповідного законодавства не міститься визначення поняття «медична послуга». На цей час законодавчий обіг увійшов у різні сфери правовідносин лише термін «послуга».

Натомість у наукових колах існує декілька точок зору, щодо розуміння дефініції

«медична послуга». До прикладу, Ю. Данилочкіна вважає, що це сукупність професійних відплатних, доцільно необхідних дій виконавця, в окремих випадках – зустрічних з боку пацієнта (замовника, споживача), спрямованих на задоволення потреб останнього в формі певного стану здоров'я [1, с. 8]. А. Дроздова переконує, що вона являє собою платні заходи (або комплекс платних заходів), не пов'язані з виконанням робіт і здійснюються в рамках медичної діяльності медиками-професіоналами, спрямовані на профілактику захворювань, їх діагностику і лікування для задоволення потреб громадян у підтримці й відновленні здоров'я [2]. В свою чергу А. Раменська, вказує, що це сукупність правомірних дій здійснюваних медичними працівниками, в державних (муніципальних) закладах охорони здоров'я або приватних медичних організаціях, спрямована на поліпшення здоров'я пацієнта і його одужання і носить безоплатний характер [3, с. 251]. Отже, доводиться теза про те, що цьому питанню присвячувалась увага з боку наукової спільноти. Як відомо, наявність наукового інтересу, при чому в різні роки, свідчить про актуальність питання та його значимість не тільки в теоретичному, а й практичному плані.

Слід також відмітити, що вказане поняття ототожнюють із подібним за звучанням «медична допомога». З цього приводу заслуговує на увагу позиція І. Тогунова, який вказує, що оплаті підлягає медична послуга, а не медична допомога, і в рамках заходів з надання медичної допомоги підлягають відшкодуванню збитки, понесені при сукупності визначених лікарських (медичних) дій, є в корені помилковим. По-перше, в цьому випадку доведеться детально розмежувати види медичної діяльності на медичну допомогу і медичні послуги. Це не завжди однозначно, і одним з критеріїв відмінності необхідно визначити економічну складову. Іншими словами, слід спочатку не співвідносити категорію «медична допомога» з маркетинговими характеристиками, що відразу ж виключає ринкові протиріччя цих категорій. По-друге, при обов'язковому об'єктивному обліку економічної сторони надання медичної допомоги в вигляді відшкодування матеріальних і ресурсних збитків, неможливо визначити будь-якими кваліметричними критеріями необхідність і достатність саме даного обсягу медичних процедур. При такому підході конкурентні переваги видів і прийомів медичної допомоги в корені виключаються [4, с. 251]. Ми цілком погоджуємося з цією точкою зору, адже дійсно в практичному аспекті та виходячи з законодавчо встановленого розуміння терміну «послуга» вказані дефініції помилково ототожнювати. Також, погоджуємося з думкою Ю. Данилочкіної, яка наголошує послуга повинна завжди надаватися з певною метою. У зв'язку із цим, не є послугою дії, які не спрямовані на досягнення корисної мети, так само як і вираження наміру досягнення такої мети без вчинення відповідних дій [5], що, знову ж, не можливо оминати увагою.

Слушною є точка зору А. Герц, яка вказує, що оскільки право втілюється у вольовій активності суб'єктів, то і в послугах ми маємо справу з цілеспрямованою активністю – діяльністю особи, що її надає. Зустрічається трактування, що дія може існувати у вигляді діяльності, змістом якої є ряд послідовних дій або комплексу дій, які зорієнтовані на вирішення поставленого завдання. Отже, можемо зробити висновок, що в послугах сама дія набуває іншого ніж суто предметно-прикладного значення, а саме: значення явища, яке здатне змінити стан предметів матеріального і нематеріального світу. У цьому і полягає перша сутнісна ознака медичної послуги: правову роль тут відіграє не створення чи переробка речі як предметно виражений результат, а щось нематеріалізоване – сукупність якостей, які властиві самій діяльності. У цьому і полягає корисний ефект послуги, яка задовольняє певну потребу. Цінністю у послугі наділений сам акт діяльності, направлений на досягнення цього ефекту, що підлягає вартісній оцінці. Замовнику не передається якийсь існуючий товар або існуюче право, а обов'язок виконавця полягає саме в наданні медичної послуги (комплексу послуг) саме на ці і тільки ці дії у замовника і виникає право вимоги [6, с. 73-74].

На підставі викладеного можна виділити й ознаки медичних послуг. До числа таких, на думку, В. Савченка, слід віднести наступні: 1) надаються лише спеціальними суб'єктами правовідносин; 2) мають публічний характер; 3) реалізуються і споживаються в процесі здійснення медичної діяльності; 4) як правило, не мають матеріального результату. Проте деякі послуги можуть мати матеріальний результат, який невіддільний від самої дії чи діяльності (найчастіше це зустрічається у пластичній хірургії та стоматології); 5) направлена на покращення здоров'я пацієнта, або задоволення його медико-естетичних потреб [7, с. 452]. Вказані характеристики, на наш погляд, у повній мірі характеризують медичні послуги, як невід'ємну складову медичного обслуговування.

Відносини з надання медичних послуг характеризуються також особливим суб'єктним складом, де безпосереднім послугодавцем виступає лікар, тобто особа, яка має відповідну освіту і працює в закладі охорони здоров'я чи є фізичною особою-підприємцем, і пацієнт, тобто виключно фізична особа, яка потребує кваліфікованої медичної допомоги і звернулась по неї до закладу охорони здоров'я (приватного лікаря). Якщо особа звернулась по медичну допомогу до закладу охорони здоров'я, то виникають два види відносин, а саме відносини «лікар – медична установа» і «лікар – пацієнт». У першому випадку мають місце трудові відносини і лікар представляє медичний заклад у відносинах з пацієнтом, у другому – безпосередньо відносини з надання послуги. Аналізуючи це положення, можна зробити висновок, що лікар виступає безпосереднім виконавцем медичних послуг, а пацієнт – їх споживачем [8, с. 324].

З приводу видів медичних послуг, то відповідно до ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 р. № 2168-VIII виділяють такі: 1) екстреної медичної допомоги; 2) первинної медичної допомоги; 3) вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги; 4) третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги; 5) паліативної медичної допомоги; 6) медичної реабілітації; 7) медичної допомоги дітям до 16 років; 8) медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами [9]. Також згаданим законодавчим актом визначено державні фінансові гарантії надання необхідних пацієнтам послуг з медичного обслуговування (медичних послуг) та лікарських засобів належної якості за рахунок коштів Державного бюджету України за програмою медичних гарантій.

Висновки. Таким чином, в умовах реформування медичного законодавства вагомим є врегулювання широкого кола питань пов'язаних із організацією надання медичних послуг в Україні. Нормами чинного законодавства врегульовано ряд питань, пов'язаних із наданням медичних послуг, однак, у той же час, широке коло аспектів вимагають уваги, зважаючи на ряд нагальних складних триваючих проблем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Данилочкина Ю. В. Правовое регулирование предпринимательской деятельности на рынке медицинских услуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Волгоград, 2003. 24 с.
2. Дроздова А. В. Понятие медицинской услуги как гражданско-правовой категории. *Сибирский юридический вестник*. 2004. № 3.
3. Раменская А. А. Медицинская услуга: понятие и содержание. Татищевские чтения: актуальные проблемы науки и практики: материалы XII Международной науч. практич. конф.: в 2-х ч., Ч. 2. Тольятти: Волжский ун-т им. В. Н. Татищева, 2015. С. 248–251.
4. Тогунов И. К вопросу сегментирования рынка здоров'я. URL: http://www.rusmedserv.com/zdrav/market/article_35.html (дата звернення 10.04.2020).
5. Данилочкина Ю. В. Понятие и правовая природа медицинских услуг. *Медицинское право*. 2008. № 4. URL: <http://rudocor.net/> (дата звернення 10.04.2020).
6. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2016. 421 с.
7. Савченко В. О. Характерні правові ознаки медичних послуг. Від громадянського суспільства – до правової держави: тези VIII Міжнародної наукової Internet-конференції студентів та молодих вчених. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013, С. 451–453.
8. Польнікова Г. Г. Медична послуга як різновид споживчих послуг. Актуальні проблеми

приватного права: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 92-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В.П. Маслова, 28 лют. 2014 р. Харків, 2014. С. 322–324.

9. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон від 19.10.2017 р. № 2168-VIII. Дата оновлення: 04.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19> (дата звернення 11.04.2020).